

Toetsmethode met heldere feedback

Steeds meer Nederlandse scholen voor voortgezet onderwijs kiezen voor RTTI. Het Farelcollege is hiermee binnen CVO de voorloper: het zet deze toetsmethode voor het derde schooljaar in. 'Het is een goed middel om de leerprocessen van leerlingen heel scherp in kaart te brengen.'

'De toetsmethode RTTI (zie kader) geeft ons veel inzicht in zwakke en sterke punten van leerlingen, zodat we precies weten op welk leerniveau we ze moeten bijsturen om tot betere resultaten te komen', zegt Helga Hordijk, docent Nederlands en een van de vijf RTTI-coördinatoren van het Farelcollege. Helga was in 2011 een van de eerste CVO-docenten die aan een RTTI-basis cursus begon en inmiddels een mastercursus heeft afgerond. Ze deed dat via Docentplus, de organisatie die de RTTI-toetsmethode ontwikkelde en vijf jaar geleden heeft geïntroduceerd.

RTTI gaat uit van vier cognitieve niveaus waarop leerlingen worden getoetst: reproductie, toepassing niveau 1, toepassing niveau 2 en inzicht (zie kader). De verhouding van de verschillende cognitieve niveaus binnen een toets is afhankelijk van het leerjaar en het onderwijsniveau. In het eerste leerjaar zal het aantal R/T1-vragen het grootst zijn. In de volgende leerjaren vindt er een verschuiving plaats in de percentages R/T1 en T2/I-vragen. Zo wordt een doorgaande leerlijn gecreëerd waardoor leerlingen geleidelijk naar het eindexamen toe groeien, waarbij het aantal T2/I-vragen steeds groter wordt.

Vier cognitieve toetsniveaus

'Drie keer per schooljaar krijgen alle leerlingen bij alle vakken een gecoördineerd proefwerk voorgelegd, lwoo-leerlingen in de onderbouw en leerlingen in examenklassen uitgezonderd', vertelt Helga.

De toetsvragen worden samengesteld volgens de RTTI-verhouding naar leerjaar en niveau. Bij elke toetsvraag staat aangegeven op welk cognitief niveau deze een beroep doet. Leerlingen weten dus ook precies om welk soort vragen het gaat. Na de toets verzamelen we alle toetsgegevens en analyseren we de resultaten met een rekenmodule. De rekenmodule geeft inzicht in de sterke en zwakke punten van elke leerling. Ook zie je in één oogopslag hoe ze als groep per vraag hebben gescoord.'

Heeft bijna een hele klas slecht gepresteerd op één vraag of vragen van één van de niveaus, dan kan de docent die toetsvragen onder de loep nemen. Alle toetsen worden vraag voor vraag nabesproken met leerlingen. Zo komen de docenten van het Farelcollege precies te weten wat er aan scheelt. Hebben leerlingen de vraag niet goed gelezen, hun huiswerk niet goed geleerd of is er iets anders aan de hand.

'Met alle feedback kunnen we de toetsen verder verbeteren, en – het belangrijkste – leerlingen ondersteunen met gerichte leerstrategieën. Daarmee kunnen ze tot betere resultaten komen', zegt Helga. 'Dat doen we al direct na de eerste toets in de herfst. Zo krijgen leerlingen ruim de tijd zich voor het einde van het schooljaar te ontwikkelen.'

Trainen met leerstrategieën

RTTI helpt niet alleen leerlingen vooruit, maar ook docenten. 'Via collegiale feedback kun je checken of je toetsen valide zijn. Als bijvoorbeeld blijkt dat veel leerlingen op een bepaalde vraag slecht scoren, wordt er gekeken hoe dat komt. Zou dat door de formulering van de vraag kunnen komen? Mogelijk levert dat nieuwe informatie op. RTTI werkt dus niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor docenten, teams en de school als geheel.'

Na de analyse van de toetsresultaten bepalen docenten welke leerlingen op welke niveaus ondersteuning nodig hebben. Zij trainen dan met studievaardigheden gericht op één of meer van de vier cognitieve niveaus. Het Farelcollege werkt met de methode 'Slimmer Leren' van onderwijskundigen Marinka Drost en Petra Verra. Het is een handboek voor leerlingen en hun ouders waarin

de werking van puberhersenen met betrekking tot leren uiteengezet wordt. Het boek bevat veel praktische leerstrategieën en tips die ze thuis en op school direct kunnen gebruiken.

Helga is overwegend positief over RTTI. 'Alleen het invullen van de rekenmodule kost ons nog erg veel tijd', zegt ze. 'Het duurt even voordat je dat allemaal goed onder de knie hebt.' Ze is te spreken over het feit dat er in de rekenmodule ruimte is voor het zogenaamde MOZAS. Deze letters staan voor Meedoen, Organisatievermogen, Zelfvertrouwen, Autonomie en Sociaal vaardig zijn. Ook die vaardigheden van leerlingen worden verwerkt in de analyse. Helga licht toe: 'Een leerling kan heel goed beneden zijn kunnen presteren omdat hij faalangst heeft, of omdat hij zijn huiswerk niet goed kan plannen. Dan moet je daar een training voor inzetten. Het gaat dus niet alleen om de harde cijfers, maar ook om het verhaal achter de cijfers. De ene zeven is bovendien de andere zeven niet. Er zijn leerlingen die met heel hard leren een zeven halen. Anderen halen een zeven terwijl ze nauwelijks hebben geleerd en inzichtvragen gemakkelijk kunnen beantwoorden. Dat is een groot verschil. Die eerste leerling kun je met RTTI tijdig extra laten oefenen met inzichtvragen. De tweede kun je stimuleren er meer uit te halen.'

Gefaseerd invoeren

'Met RTTI krijgen docenten steeds opnieuw feedback, zodat ze aantoonbaar opbrengstgericht kunnen gaan werken', zegt onderwijskundige Marinka Drost van Docentplus, auteur van 'Slimmer Leren'. 'Het helpt hen ook differentiëren. Niet elke leerling heeft dezelfde ondersteuning nodig. Dat blijkt uit de analyses. Docenten kunnen hen zo op een verantwoorde manier verschillende studievaardigheden laten opdoen of uiteenlopende huiswerkopdrachten meegeven.'

« Voer RTTI stap voor stap in. »

RTTI loopt nu vier jaar in de praktijk. Ruim honderd scholen en meer dan tienduizend docenten werken inmiddels met de methode, vertelt Marinka. Het zijn voornamelijk scholen voor voortgezet onderwijs die aankloppen bij Docentplus voor trainingen en begeleiding.

Ze raadt scholen aan RTTI stap voor stap in te voeren. 'Je moet niet alles in één keer willen doen. Het is een proces. Als je merkt dat leerlingen op verschillende niveaus ondersteuning kunnen gebruiken, begin dan eerst eens met één studie- of leervaardigheid. Doe het gefaseerd. Van de rekenmodule komt er dit schooljaar overigens nog een webversie beschikbaar. Dat maakt het invullen van de gegevens een stuk eenvoudiger.'

CSG Calvijn en het Comenius College zijn inmiddels ook begonnen met RTTI.

Meer informatie: www.docentplus.nl, www.rtti.nl en www.slimmerleren.net

[De Nieuwe Lijn]



Helga Hordijk: 'Het gaat ook om het verhaal achter de cijfers.'

Wat is RTTI?

- Reproductie (R): vragen die kunnen worden beantwoord op basis van uit het hoofd geleerde lesstof
- Toepassing 1 (T1): vragen die gericht zijn op het toepassen van de leerstof in geoefende situaties
- Toepassing 2 (T2): vragen die gericht zijn op het toepassen van de leerstof in nieuwe situaties
- Inzicht (I): vragen waarbij de leerling zelf de context en methode moet construeren om tot een antwoord te komen.